

zakazano 24.05.2012

FUNDACJA GENERAL ELŻBIETY ZAWACKIEJ
ul. Podmurza 23, tel. 046 55 55 2 186
e-mail: fapak@wp.pl; www.zawacka.pl
NIP 956 16 25 127; REGON 670502736
KRS 00000 41692
Nr r-ku 82 1090 1506 0000 0000 5002 0244

Korty
v 113
AB

A. Gajsiowski
f. Szews

poza Pom.
Chetmno ~~Lerda~~
HONW Sz. Sz.
PSZ Zach.
"Słaby Wilhelm
ps. Jopan' Japonczyk"
od 1949 Sławski Adam
M: 16 12 / 2550 Pom.

SPIS ZAWARTOŚCI
TECZKI

Sięby Wilhelm

J: A-1612/2550 Pom.

poza Pom. Chelmski Lwów Harc. Org.
Wojok. Niepodległościowa -
PSL Zach.

I./1. Relacja k. 2 s. 1-2

I./2. Dokumenty (sensu stricto) dotyczące relatora —

I./3. Inne materiały dokumentacyjne dotyczące relatora —

II. Materiały uzupełniające relację k. 3 s. 1-4

III./1. Materiały dotyczące rodziny relatora —

III./2. Materiały dotyczące ogólnie okresu sprzed 1939 r. —

III./3. Materiały dotyczące ogólnie okresu okupacji (1939-1945) —

III./4. Materiały dotyczące ogólnie okresu po 1945 —

III./5. Inne ...

IV. Korespondencja

.....
.....
.....

V. Nazwiskowe karty informacyjne k. 5

VI. Fotografie dziesiąt ikonografii

1/1. Relacja - Staby Wilhelm:

1. Fragment wspomnień W. Stabego „Majstem w Progimnazjum Lubawskim (1933-1936),
mpis, kserokop. (Świętka press sycie) k. 2 s. 1-2

1/1/1

Wilhelm Słaby

Katowice

Uczyłem w Progimnazjum Lubawskim (1923 – 1926)

Gdy dostałem wiadomość z Ministerstwa Wyzn. Rel. i Oświecenia Publicznego o otrzymaniu posady nauczycielskiej, musiałem się dowiadywać, gdzie jest ta jakaś Lubawa, w której mam uczyć. Dowiedziałem się z rozkładu jazdy kolejowej. Przesiadałem w Warszawie (przez Przeworsk, Rozwadów), Działdowie i Zajączkowie.

Lubawa, miasto powiatowe z siedzibą władz w Nowym Mieście nad Drwęcą, województwo toruńskie, Kuratorium Pomorskie, stara siedziba biskupów chełmińskich. Małe miasteczko, kilkutyśne, bardzo czyste, murowane, budowa zwarta, wszystkie ulice zabrukowane, domy skanalizowane i zelektryzowane. Przeważnie jednopiętrowe kamieniczki. Seminarium Nauczycielskie. Progimnazjum i dwie szkoły powszechne. Kościół pokrzyżacki, dworzec kolejowy. Charakterystyczna piękna gwara malborsko – lubawska. około 30 km na wschód Grunwald. Ale to już w Prusach Wschodnich.

Uczyłem w nowym budynku gimnazjalnym, doskonale wyposażonym w pomoce naukowe i bibliotekę, gabinety przyrodnicze, chemiczne, geograficzne niemal takie, jak na uniwersytecie. Specjalne laboratorium chemiczne wspaniałe. Wykładałem w 6 – klasowym progimnazjum biologię i chemię. Dyrektorował Jan Podoba, filolog klasyczny. Oprócz mnie nauczali Zofia Chrzanowska, Marian Engel, Władysław Jakubiczka, Jan Pasierb, Bruno Bielawski, Roman Grabowski (z seminarium), W. Gromaszewska, ks. Bronisław Kownacki, który nie kłaniał się paniom. Gdy mu zwrócił na to uwagę Jakubiczka odpowiedział: „Jestem osobą duchowną i mnie się należy pierwszy ukłon od każdej osoby”.

Przeostał Jozef Szewc - L. ds. 1662 / Som. 2008

3/11/2

Zaskakujące też były kartki do spowiedzi wielkanocnej. Nie chodzących ks. proboszcz wypominał z ambony. Wobec tego za pieniądze podstawiano inne osoby, co było szokujące. Po raz pierwszy też zetknąłem się z „kolędą” Bożonarodzeniową, dziś już powszechną już w całej Polsce formą odwiedzania wiernych przez księży w okresie Bożego Narodzenia.

W sprawozdaniu rocznym progimnazjum umieściłem swą pracę p.t. „O jakościowej analizie chemicznej w szkole”.

Byłem drużynowym II drużyny im. Hallera, w której były 3 zastępy męskie i 1 żeński, które prowadziła Maria Ostrowska, taktowna, zrównoważona, bardzo inteligentna uczennica, późniejsza profesorka i I Komendantka Chorągwi Gdańskiej. W jej zastępie były: Ciecierska, Górecka, Elżbieta Zawacka. Reszty nie pamiętam. Zastępy męskie prowadzili Alfons Szczepański, Bernard Czaplinski późniejszy biskup Pelplina (pomorski) i Antoni Długolecki.

Na Zlocie Narodowym ZHP w Siekierkach pod Warszawą w 1924 roku byłem członkiem Komendy Lwowskiej Chorągwi, w 1924/25 drużynowym drużyny w Lubawie. Wtedy wygrał przemyski Czuwaj o mistrzostwa ZHP. Dojeżdżałem z Lubawy do Działdowa, w którym uczył Franek Mudryk. Prowadził też drużynę. Bardzo ruchliwy i inteligentny nauczyciel. Ukończył Wyższy Kurs Nauczycielski z języka polskiego czy literatury.

Źródło: Słaby Wilhelm, Ścieżką przez życie (mszp. wspomnień w posiadaniu Krystyny Słabej w Katowicach).

II. Materiały uzupełniające relacje -
- Staby Wilhelm

1. Nota biograficzna, Materiały Historyczne Stow. Szarych Szeregów, pod red. Jerzego Jabrowskiego, grudzień 1996, mikroop. oryg. k. 1 s. 1
2. Biogram "Staby Wilhelm", [4:] Srewny Jany, Stow. biograficzny wiersi lub w skryej 1244-2000, Lubawa 2000, s. 182-183, mikroop. oryg. k. 2 s. 2-4

SŁABY WILHELM JÓZEF (Sławski Adam, ur. 1901)

Od 1916 r. w harcerstwie w Przemyślu. W 1918 r. w POW. 1918-1919 jako ochotnik brał udział w rozbrajaniu wojsk austriackich w Przemyślu, potem w walkach z Ukraińcami o Przemyśl i w odsieczy Lwowa. W 1920 r. uczestniczył w plebiscycie na Spiszu; oraz brał udział w wojnie bolszewickiej. W 1926 r. ukończył Wydział Matematyczno-Przyrodniczy UJK w zakresie biologii i chemii. W 1921 r. mianowany hm. Od 1923 r. uczył w gimnazjach na Pomorzu i Lwowie, będąc w tym czasie kolejno komendantem Hufca w Lubawie i Chelmnie, komendantem Chorągwi Pomorskiej, członkiem Komendy Chorągwi Lwowskiej ZHP.

1939-1940 był organizatorem i komendantem Harcerskiej Organizacji Niepodległościowo-Wojskowej Szarych Szeregów na Małopolskę Wschodnią. 21/22 III 1940 r. aresztowany we Lwowie, przebywał w więzieniach we Lwowie, Kirowogradzie, Kijowie i Charkowie, gdzie skazany zaocznie na 8 lat obozów, m.in. był w Buchcie Nachodce. Zwolniony w 1941 r. był w Armii Polskiej a potem w Wojsku Polskim na Środkowym Wschodzie i tam organizował harcerstwo. 1943-1947 w szpitalach wojskowych w Egipcie, południowej Afryce i Anglii.

W 1947 r. powrócił do Polski i do 1952 r. był kierownikiem Miejskiej Biblioteki Publicznej w Katowicach, a następnie do 1957 r. uczył w Państwowym Liceum Sztuk Plastycznych w Katowicach. Od 1971 r. na emeryturze.

Wł
Wł
Historia Szarych Szeregów
Historia Szarych Szeregów
Wyd. 1996

SLABY WILHELM (1901-1997), od 3 I

1949 Adam Józef
Sławski (urzędowa
zmiana nazwiska),
działacz niepodle-
głościowy, nauczy-
ciel progimnazjum
i komendant Hufca
ZHP w Lubawie,
działacz harcerski.

Ur. 1 I 1901 w
Przemysłu, jako syn
Józefa, konduktora kolejowego i Agnieszki

11/2

✓

Jerzy ~~Arwicz~~ Szewc, Słownik
biograficzny ziemni lubawskich
1944-2000, Lubawa 2000, s. 182

z domu Rezbit. 1911-19 uczęszczał do II gimnazjum w Przemyślu, gdzie był współzałożycielem Organizacji Młodzieży Niepodległościowej i POW w swojej szkole. Od 1916 działał w skautingu osiągając w 1918 stopień drużynowego, a w 1919 zastępcy komendanta hufca. Od VII 1917 do X 1918 kierował harcerską grupą POW w Przemyślu i od 1 XI 1918 rozbrajał Niemców, brał udział w walkach z Ukraińcami o Przemyśl i w odsieczce Lwowa. Od 26 VI do 4 VIII 1920 brał udział w akcji plebiscytowej na Spiszu i następnie w wojnie bolszewickiej. W 1919 Słaby uzyskał maturę i rozpoczął studia biologii i chemii na Uniwersytecie Lwowskim, które ukończył w 1923. W 1921 został mianowany harcmistrzem i od 1921 do 1923 wchodził w skład komendy Lwowskiej Chorągwi ZHP. Był też delegatem na I Walny Zjazd ZHP w dniach 29-31 XII 1921. Od 1923 uczył w gimnazjach na Pomorzu, Lubawie, Nowym Mieście Lubawskim, Chełmnie i Toruniu będąc równocześnie komendantem hufca ZHP kolejno w Lubawie (1923-25) i w Chełmnie (1927-28), a następnie komendantem Chorągwi Pomorskiej Harcerzy (1928-30) i okręgowym instruktorem harcerskim w Kuratorium Szkolnym w Toruniu. W roku szkolnym 1930/31 przebywał na studiach pedagogicznych w Szwajcarii i we Francji wysłany tam przez Min. WRiOP. Uczestniczył w I i II Zlotach Harcerstwa w Poznaniu (1929) i w Spale (1935), brał też udział w harcerskich zlotach międzynarodowych Jamboree: w 1929 pod Londynem, gdzie przewodniczył 21 osobowej delegacji Chorągwi Pomorskiej Harcerzy, w 1933 w Gödöllö na Węgrzech i w 1937 w Vogelsang w Holandii. Od 1933 był okręgowym instruktorem harcerstwa w Kuratorium Okręgu Szkolnego Lwowskiego oraz członkiem Komendy Chorągwi Lwowskiej ZHP (1933-38). W latach 1939-40 był organizatorem i komendantem „Szarych Szeregów” na Pol-

skę Wschodnią. Aresztowany w nocy 21/22 III 1940 przez NKWD został skazany na 8 lat łagrów. Zwolniony 27 XI 1941 wstąpił do armii generała W. Andersa, organizował harcerstwo na Środkowym Wschodzie i wchodził w skład jego władz. 1942-47 przebywał w Palestynie, Egipcie, Południowej Afryce i Anglii. W X 1947 wrócił do Polski, zamieszkał w Katowicach, gdzie był kierownikiem Miejskiej Biblioteki Publicznej (1948-52), jednocześnie dokumentalistą w redakcji „Trybuny Robotniczej” (1949-66) i nauczycielem biologii w liceum (1959-71). Słaby był autorem licznych artykułów w prasie harcerskiej. Od X 1942 w Palestynie redagował pismo harcerskie „Wytrwamy” (późniejszy tytuł „Skaut”) i wydał pracę *Wychowanie harcerskie* (Palestyna 1944). Jego relacja z pracy konspiracyjnej ukazała się w książce pod redakcją J. Jabrzemskiego poświęconej Szarym Szeregom. S. pozostawił również wspomnienia pt. *Ścieżką przez życie*, w których pisze także o swej pracy w Lubawie. Odznaczony był licznymi medalami polskimi i angielskimi. Żonaty z Kazimierą Ludwiką z domu Raba, członkiem Komendy Polski Wschodniej Szarych Szeregów we Lwowie miał córkę Krystynę bibliotekarkę w Katowicach i Marię artystkę muzyka. Brat Słabego, Mieczysław Mikołaj (1905-1948) był w 1939 kapitanem lekarzem załogi Westerplatte. Po wojnie służył w WOP w stopniu majora, aresztowany 1 XI 1947, zmarł w trakcie śledztwa w więzieniu Informacji Wojskowej w K., zrehabilitowany w 1989.

Konspiracja lwowska 1939-1944. Słownik biograficzny. Opr. G. Mazur, J. Węgiński. K. 1997, s. 177-179, fot. s. 255; PSB, XXXVIII 579-80 (Słaby Mieczysław, Mikołaj); Kalendarz nauczycielski 1925, s. 77; Spis nauczycieli szkół wyższych, średnich, zawodowych, ind; Jankowski J., Harcerstwo Pomorza Gdańskiego i Kujaw 1911-1945. W. 1987, Tor. 1988, ind.; Korecki

verteł

Sławiński

*A., Liceum lubawskie, s. 72, 81, 213; Sławski A.
J. (Słaby W.), Ścieżką przez życie. Mszp. w zbiorach K. Sławskiej, kopia u J. Szewsa.*

*Jerzy Szewc, Słownik biograficzny
ziemi lubawskiej 1244-2000, Lubawa 2000,
s. 182.*

T: M: 1612/2550 Pom.

poza Pom.

Staby Wilhelm
V. Party informacyjne
k. 5

hm. Staby Wilhelm

Chetmno
LHP
1

W latach 20-tych nauczyciel w
Gimnazjum Męskim w Chetmnie; komen-
dant chorągwi pomorskiej herceży.
W maju 1932 r. wizytował obóz w
Pucku, którego komendantem był Bene-
dykt Porozymiski.

rel: Porozymiski Benedykt. b.os.9-646-
-1298 imp. Gdynia

48. XI 1993

a km. Staby Wilhelm
(Stawski)

Chetmno
LHP 2

W 1930 r. był profesorem gimnazjum
w Chetmnie i Komendantem Chorągwi
Pomorskiej; jego podpis figuruje
w zachowanej książeczce służbowej
harcerskiej p. m. S. Truchowickiego
złożonej w 1930 r.

zob. Słow. biograf. Chetmny i okolice,
pod red. Danusia Bielkera, wstępn.

Wyd. Adam Marszałek, Toruń 2001r.,
s. 16

zł. 6100

hm. Staby Wilhelm

Chęć
L.H.P.

3

Po zajęciu Lwowa przez
Rosjan powstała Harcerska
Organizacja Wojskowo - Niepodle-
głościowa, a jej założycielem był
hm. Wilhelm Staby.

rel: Porządnicki Benedykt t. os. II-646-
-1298

Wł. XI 1933

hm. Staby Wilhelm

Tomini - Swój
2 H 3 - 52.52.

ps. "Japan", "japonizyfi"

z dn. 3.01. 1949 przedowa zmian
mieszka me Stawski Adam: we IX
1939 komendant Starożytny organizacji
niepodległościowo-Wojskowej w Warszawie
komend. chor. kawalerii S. S. do aresztowa-
wania w maju z 21/22.03. 1940 przez
Rosjan.

zob. J. Siworowski Andrzej, Szare Szeregi
w Polsce 1939-1945, Tomini 1998,
s. 42, 54-55, 210.

zł. V'12

++ Staby Wilhelm

poza Pom. z
ZHP

zob. Jan Janowski, Starceństwo
Pomonia i Kujaw 1911-1945,
Toruń 1988

nr. IV/15

